

12.5.2026

Tarkastusvaliokunta

TrV@eduskunta.fi

Viite: O 20/2024 vp

Perusopetuksen oppimistulokset, mahdollisuuksien tasa-arvo ja rahoitus

Miten perusopetuksen oppimistulosten heikkeneminen näkyy ammatillisessa koulutuksessa

Oppivelvollisuuden laajentuminen on tehnyt perusopetuksen oppimistulosten kehityssuunnan entistä näkyvämmäksi, sillä käytännössä koko ikäluokka jatkaa perusopetuksesta toiselle asteelle ja pysyy koulutuksessa vähintään oppivelvollisuuden päättymiseen saakka. Amatilliseen koulutukseen ohjautuu lukiokoulutusta enemmän opiskelijoita, joilla on heikot perustaidot, puutteita opiskeluvalmiuksissa sekä erilaisia terveydellisiä ja elämänhallintaan liittyviä ongelmia.

Amatillisessa koulutuksessa perusopetuksen oppimistulosten heikkeneminen näkyy erityisesti opiskelijoiden osaamisen kasvavana vaihteluna ja tuen tarpeen moninaistumisena. Opiskelijaryhmissä on aiempaa enemmän sekä vahvan osaamis pohjan omaavia ja motivoituneita opiskelijoita että opiskelijoita, joilla on merkittäviä puutteita luku- ja kirjoitustaidossa, matematiikan perusvalmiuksissa ja oppimaan oppimisen taidoissa. Tämä lisää yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarvetta sekä siirtää opetuksen painopistettä aiempaa enemmän perusvalmiuksien vahvistamiseen.

Oppimistulosten laskun vaikutukset näkyvät opintojen etenemisessä. Heikompi osaamis pohja vaikeuttaa opintojen sujuvaa suorittamista ja pidentää opintoaikoja. Osalla opiskelijoista opintojen keskeyttämisriski kasvaa merkittävästi 18 vuoden iässä, kun lakisääteinen oppivelvollisuus päättyy ja opintojen jatkaminen siirtyy yksilön oman päätösvallan piiriin.

Työelämässä perustaidot luovat pohjan esimerkiksi ohjeiden ymmärtämiselle, turvalliselle työskentelylle, vuorovaikutukselle ja digitaalisten välineiden käytölle. Mikäli nämä valmiudet ovat heikot, amatillisen osaamisen kehittyminen hidastuu ja ohjauksen tarve kasvaa työssäoppimisessa ja oppisopimuksessa. Tämä korostaa perusopetuksen merkitystä myös osaavan työvoiman saatavuuden näkökulmasta.

Amatillisen koulutuksen tehtäväksi on käytännössä osin laajentunut myös perusopetuksessa syntyneiden osaamisvajeiden paikkaaminen. AMKE painottaa, että amatillinen koulutus kantaa merkittävää yhteiskuntavastuuta vahvistaessaan eri lähtökohdista tulevien nuorten opintojen etenemistä, omien vahvuuksien tunnistamista sekä kiinnittymistä työelämään ja yhteiskuntaan.

Toimia oppimisen tuen tarpeen kasvuun vastaamiseksi

Opiskelijoiden erilaisten lähtövalmiuksien huomioimista tukee vuoden 2026 alussa voimaan tullut amatillisen koulutuksen rahoitusuudistus, jossa otettiin käyttöön maksuttomuuden piirissä olevia opiskelijoita koskeva lähtötasokerroin. Se lisää rahoitusta järjestäjille, joilla on enemmän heikomman lähtötason opiskelijoita. Muutos on tervetullut, mutta samalla on tunnistettava haaste, että perusopetuksen päättöarvosanat eivät ole keskenään aidosti vertailukelpoisia eri koulujen tai ajankohtien välillä.

Amatillisessa koulutuksessa oppimisen tuen tarpeeseen vastaa myös 1.8.2026 voimaan tuleva uudistus, joka vahvistaa opiskelijan oikeutta saada matalan kynnyksen oppimisen tukea ja tarvittaessa erityistä tukea. Uudistuksen toimeenpanoon on vuodesta 2025 alkaen lisätty amatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen rahoitukseen yhteensä 10 miljoonaa euroa oppimisen tuen lisätehtävien kustannuksiin.

AMKE painottaa, että ammatillisen koulutuksen rahoitus on tärkeää säilyttää vähintään nykytasolla, jotta koulutuksen järjestäjillä on tosiasialliset edellytykset vastata opiskelijoiden kasvaviin oppimisen, ohjauksen ja tuen tarpeisiin. Näin ammatillinen koulutus voi jatkossakin vahvistaa opiskelijoiden perustaitoja, tukea opintojen etenemistä ja ehkäistä koulutuksellista eriytymistä.

AMKEN näkemys raportin tuloksista ja suosituksista

AMKE pitää Eduskunnan tarkastusvaliokunnan teettämää selvitystä perusteltuna puheenvuorona, joka kokoaa yhteen havainnot perusopetuksen oppimistulosten kehityksestä, mahdollisuuksien tasa-arvosta ja koulutusjärjestelmän kehittämistarpeista. AMKE katsoo, että tietopohjainen perusopetuksen kehittäminen on tärkeää, jotta opetuksen vaikuttavuutta voidaan arvioida luotettavasti ja opetusta, oppimisen tukea sekä resursseja kohdentaa oikea-aikaisesti lasten koulupolun eri vaiheissa. Raportin havainnot osoittavat, että perusopetuksen oppimistulosten heikkeneminen ja eriytyminen ovat koko koulutusjärjestelmän kannalta merkittäviä kysymyksiä.

AMKE painottaa, että raportin tuloksia ja suosituksia tulee käyttää ennen kaikkea perusopetuksen, oppimisen tuen ja koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamiseen. Niitä ei pidä käyttää sellaiseen koulutuspolitiikkaan, joka lisää koulutuksen eriytymistä, arvottaa koulutusmuotoja tai ohjaa yhä useampia nuoria lukioon ammatillisen koulutuksen sijaan. On tärkeää tunnistaa, että ammatillinen koulutus on monelle nuorelle ensisijainen ja mielekäs koulutusvalinta sekä keskeinen väylä osaamisen rakentamiseen ja työelämään siirtymiseen.

AMKE korostaa, ettei heikoilla perusopetuksen arvosanoilla ole yksilötasolla suoraviivaista yhteyttä siihen, miten opiskelija menestyy ammatillisessa koulutuksessa. Kyvykyys, motivaatio ja vahvuudet voivat tulla näkyviin uudella tavalla seuraavalla koulutusasteella. Raportin suositukset ovat pääosin toteuttamiskelpoisia, jos niiden toimeenpanossa painottuvat tietopohjainen perusopetuksen kehittäminen, riittävä oppimisen tuki ja koulutuksellinen tasa-arvo.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry

Satu Ågren
johtava asiantuntija

Lisätiedot: Satu Ågren, satu.agren@amke.fi, 040 772 3234